Denkkracht Utrecht, Gemeente Utrecht

Denkkrachtcentrale:
Fietsparkeren in de binnenstad
Zaterdag 11 mei 2019

Gemeente Utrecht

Inhoudsopgave

1. Denkkracht Utrecht: inleiding 2

2. Denkkrachtcentrale 11 mei 2019: Gemeente Utrecht 3

3. Het programma 5

4. De pitches 7

5. Conclusie 14

6. Vervolg van de DKC 15

Denkkracht Utrecht

Denkkracht Utrecht (DKU) is een netwerk van 25 Utrechtse young professionals. Zij hebben hart voor de publieke zaak en de ambitie om maatschappelijke, strategische en bestuurlijk-organisatorische vraagstukken te 'kraken'. Stichting Denkkracht gelooft dat je aan de hand van verschillende perspectieven en creatieve werkvormen elke maatschappelijke uitdaging kunt oplossen.
De young professionals uit het netwerk zetten zich op vrijwillige basis in voor hun stad en stichting.

Met het netwerk van jonge academici worden onder andere zogeheten 'Denkkrachtcentrales' (DKC's) georganiseerd: zaterdagen waarbij deelnemers aan een maatschappelijk vraagstuk met één of meerdere opdrachtgevers. Tijdens deze DKC's probeert Denkkracht Utrecht via creatieve werkvormen innovatie en nieuwe perspectieven te stimuleren, en door het stellen van andere vragen te komen tot nieuwe antwoorden. Daarbij benut zij het multidisciplinaire karakter van het netwerk en de verschillende werkachtergronden maximaal: een jurist ziet heel andere dingen dan een bestuurskundige of een filosoof. Ditzelfde geldt voor iemand die bij de provincie werkt ten opzichte van iemand bij de vakbond, een adviesbureau of bij de universiteit. Deze verschillende perspectieven zijn de Denkkracht bij het zoeken naar nieuwe oplossingen.

Denkkrachtcentrale 11 mei 2019

Op zaterdag 11 mei 2019 was Denkkracht Utrecht te gast op het stadskantoor van de Gemeente Utrecht. Het thema van de dag was het stallen van fietsen in de binnenstad. De dag begon met een kennismaking met het fietsparkeren in de Utrechtse binnenstad. De vijf groepjes van Denkkracht Utrecht werden gevraagd om actief het fietsparkeren te ervaren bij vijf verschillende fietsenstallingen van de gemeente. We begonnen om 9:50 bij de inpandige fietsenstallingen bij de locaties Vredenburg, Zadelstraat, Stadhuis en Lange Koestraat en de pop-up stalling op de Neude.
Na soms zelf eerst hun fiets fout te geparkeerd te hebben, startten de groepjes met het interviewen van mensen in de omgeving. Ze vroegen hen naar hun ervaring met het fietsparkeren in de binnenstad. Vervolgens begaven we ons naar de 21ste verdieping van het Stadskantoor, waar projectmanager van de gemeente Utrecht voor het project 'Utrecht Fietst' Wout Schrier ons vroeg mee te denken over het volgende vraagstuk:

"Hoe kan de Gemeente Utrecht nog beter voorzien in de behoefte aan het stallen van fietsen in de binnenstad?"

Eigenlijk bestaat het probleem uit twee onderdelen: er zijn niet genoeg stallingen en de bestaande stallingen worden niet optimaal benut. Denkkracht focuste zich vooral op het tweede aspect: hoe kunnen we ervoor zorgen dat mensen hun fiets in een reeds bestaande stalling zetten?

Om de Denkkrachters wat extra bagage mee te geven op het gebied van gedragsverandering, nodigde de organisatie oud-DKU'er Niek Verlaan uit. Niek is actief bij de gemeente als Adviseur Gezond Stedelijk Leven en werkt dagelijks met gedragsbeïnvloeding. In deze hoedanigheid gaf Niek de deelnemers een kleine lezing over het gebruik van aandacht om gedragsverandering te bewerkstelligen.
Het was een interactieve presentatie waar de deelnemers meteen op scherp werd gezet door op verschillende manieren over aandacht na te denken. Er zijn veel voorbeelden van hoe de gemeente al met aandacht speelt om gedrag te beïnvloeden. Maar Niek stal de show door - ongemerkt - zijn t-shirt om te wisselen tijdens een getoond filmpje. Doordat de aandacht van het publiek op het filmpje gevestigd was, had slechts één oplettende deelnemer Nieks gedaanteverwisseling in de gaten.

Het voorliggende adviesdocument is het verslag van deze Denkkrachtcentrale. Vanuit de Gemeente Utrecht waren bij de organisatie van de dag Wout Schrier en Luc Eerden (wijkadviseur binnenstad) betrokken.

Vanuit Denkkracht Utrecht is de dag georganiseerd en begeleid door Lars Olthof, Rosa Braas, Emma Brouwer en Christiaan Mennes.

Overzicht van de dag

De Denkkrachters hebben een week van tevoren als huiswerk gekregen om zich in te lezen in het probleem rondom fietsparkeren in Utrecht. De precieze vraag en de parameters werden pas onthuld op de dag zelf, zodat iedereen de dag blanco begon. Op de dag zelf werd de groep ondergedompeld in het probleem door eerst ervaring op te doen in de fietsenstallingen en door middel van de presentaties van Wout en Niek. Met deze informatie begon de groep met een aantal divergerende brainstorms om zoveel mogelijk ideeën te verzamelen. Deze ideeën werden in een aantal convergerende werkvormen uitgewerkt tot oplossingen die uiteindelijk zijn gepitcht in een heuse elevator pitch.

Tijdens de eerste divergerende brainstorm gebruikten de deelnemers hun eigen ervaring en de interviews met passanten om de belangrijkste oorzaken en gevolgen van het wildstallen van fietsen in de binnenstad te duiden. Daarna stond er een rollenspel op het programma: vanuit het perspectief van 'de zakenvrouw', 'de bakfietsvader', 'de dronken student', 'de toerist' en 'de bejaarde fietser op een e-bike' beschouwden de deelnemers het stallingsvraagstuk. Wat zijn de belangen van deze groepen? En hoe kunnen zij vanuit de eigen mogelijkheden bijdragen aan een oplossing?
Om de creativiteit nog verder te stimuleren kregen de Denkkrachters de opdracht om alle bedrijven waar zij in de ochtend langs waren gefietst op te schrijven, om vervolgens te brainstormen over de mogelijke bijdrage van diezelfde bedrijven aan het oplossen van de fietsproblematiek. Van de bakker tot de internationale bank; de groepen dachten na over mogelijke samenwerkingen, waarbij de ideeën zo out-of-the-box mogelijk mochten zijn. We sloten het ochtendprogramma af met het vragenrondje en met een paar prikkelende vragen als: “Hoe kan de gemeente ervoor zorgen dat jij gaat lopen in plaats van fietsen?” en “Hoe zien de fietsenstallingen er in 2050 uit?” Het doel hiervan was het samenbrengen van de vergaarde ideeën en gedachtenspinsels tot concretere plannen.

Na een onderbreking voor de lunch was het tijd voor de laatste divergerende werkvorm: het debat. Deze opdracht vormde een logische brug tussen het divergerende en convergerende deel van het programma. De groepjes moesten twee stellingen bedenken op basis van de ideeën die ze in de ochtend hadden verzameld. Over deze stellingen werd vervolgens gedebatteerd. Op deze manier dachten de deelnemers na over de voor- en nadelen van hun ideeën en oplossingen. Door de tegenstanders aan de poten van de voorstanders te laten zagen kwamen ze tot de scherpste inzichten en konden de oplossingsrichtingen nog scherper worden geformuleerd.

Het convergerende deel van de dag begon met een individuele reflectie op het debat door de 5 beste, meest inspirerende en meest out-of-the-

box ideeën te verzamelen. In de tweede opdracht werden deze ideeën door de groepsgenoten beoordeeld op haalbaarheid, innovatie en in hoeverre het de deelnemers persoonlijk aansprak. De beste ideeën werden daarna meegenomen naar het derde onderdeel, waarin ze een aantal van die ideeën uitwerkten tot een pitch.

Om de groepjes over de haalbaarheid van hun oplossingen na te laten denken werd in het laatste onderdeel van de convergerende brainstorm gevraagd om te bedenken welke stappen genomen moesten worden om hun idee te implementeren, of er andere organisaties bij moeten worden betrokken en wie van de gemeente nodig zijn voor de uitwerking. Tot slot kregen de deelnemers kort de tijd om de pitches voor te bereiden.

Voor de elevator pitches stonden namens de gemeente Richard Smit, programmamanager Utrecht Fietst, en Wietske van Doornbos, adviseur bij de Gemeente Utrecht, in lift A en Wout Schrier in lift B. De liften gingen twee keer op en neer tussen de kelder en de 21e verdieping, zodat elk groepje maximaal twee minuten de tijd had voor hun pitch. Door de snelheid van de lift, of de goede ideeën van de groepjes werd het iedereen in de lift een beetje licht in het hoofd.

Omdat een elevator pitch niet veel ruimte biedt voor discussie hebben we bij wijze van gezamenlijke afsluiting direct aansluitend aan de pitches een plenaire vragenronde gehouden waarbij Wout, Richard en Wietske aanvullende en verduidelijkende vragen konden stellen over de liftpresentaties. Deze ronde mondde uit in een uitgebreide discussie, die tijdens de afsluitende borrel werd voortgezet.

Opbrengst van de dag: de ideeën

Pitch 1: Vakkenvullen

Jules, Tobias, Inez en Suzanne achterhaalden een aantal oorzaken van het foutparkeren van fietsen in de binnenstad. Bij veel mensen lijkt het foutparkeren inmiddels een gewoonte geworden. Het parkeren in de stallingen lijkt vaak niet eens een optie. De groep heeft een aantal manieren bedacht waarop deze gewoonte kan worden doorbroken.

De oplossing bestaat uit drie onderdelen:
(1) plekken waar een fiets niet mag worden gestald, worden aangemerkt door middel van subtiele hints zoals oplichtende tegels.

(2) Als je je fiets daar toch foutief stalt, wordt je fiets voorzien van een vlaggetje. Eenzelfde soort vlaggetje dat je vroeger had om aan te geven dat je net kon fietsen, maar nu om aan te geven dat je nog niet kan parkeren. Hierbij is het belangrijk dat iedereen kan zien dat jouw fiets fout gestald was, met zo’n vlaggetje wil je niet gezien worden natuurlijk.

(3) Tenslotte worden er meer parkeervakken geplaatst op plekken waar veel mensen zijn.

Er zijn dus drie aspecten: ontmoedigen, subtiel handhaven en het bieden van een alternatief. En natuurlijk is het belangrijk om je te realiseren dat de fiets bij Utrecht hoort en fietsen in het straat-beeld horen.

Pitch 2: Fiets 'm erin

Tijdens de interviews hebben Aline, Dennis, Marieke, Margo en Marion gemerkt dat de belangrijkste redenen voor het niet gebruiken van de stallingen zijn dat:

- de fietsenstallingen niet goed vindbaar zijn;
- de rekken als een obstakel voelen;
- de stalling vaak vol is;
- het lang duurt voordat je weer buiten staat;
- men de stallingen vaak associeert met een "donker hol".

Daarom introduceert dit groepje **Fiets 'm erin.** Er dient een duidelijke huisstijl voor de stallingen te komen. De stallingen worden duidelijk aangegeven, bijvoorbeeld op het fietspad, zodat de fietsers er direct in kan fietsen.

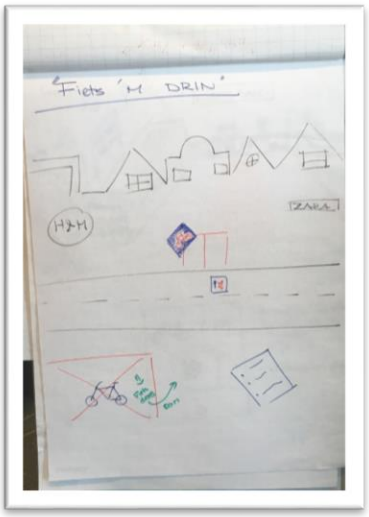

Om mensen naar de stallingen te bewegen, stellen zij 'positive reinforcement' voor door middel van boodschappen als "fiets droog stallen?". De locaties van de stallingen moeten met gerichte campagnes onder de aandacht gebracht worden, zoals met feestelijke openingen en flyercampagnes.

Als men eenmaal binnen is bij een stalling wordt meteen duidelijk waarom ze hier moeten zijn. De rode loper wordt uitgelegd. Er is een lopende band die de fiets automatisch stalt. Deze machine kan fietsen veel efficiënter stallen dan mensen dat kunnen en dat levert ruimtebesparing op. Dit gaat natuurlijk gepaard met een mooie vormgeving van de stallingen middels kunstwerken van HKU- studenten, waardoor het 'donkere hol' op slag verdwenen is.

Deze stallingen worden van alle gemakken voorzien. Er komen faciliteiten voor postbezorging, er kan worden afgesproken met mensen in de coffee corner, er zijn toiletten en er liggen plattegronden van de stad klaar voor toeristen. Voor regenachtige dagen zijn er paraplu's, er zijn elektronische borden met informatie over de treinen, een buienradar en het laatste gemeentelijke nieuws. Ook is er wifi en kunnen kinderwagens geleend worden.

Deze nieuwe stallingen zijn upgrades van de oude fietsenstallingen en de bestaande app kan worden uitgebreid om zelfstandig inchecken

mogelijk te maken. De nieuwe stallingen zijn uitnodigend. Alle voorzieningen geven een huiskamergevoel. De stallingen kunnen met partners worden geëxploiteerd voor de koffie en toiletten. De beoogde stallingsmachine wordt bijvoorbeeld al gebruikt in New York.

Kortom, deze stallingen zullen Utrecht echt als een fietsstad op de kaart zetten.

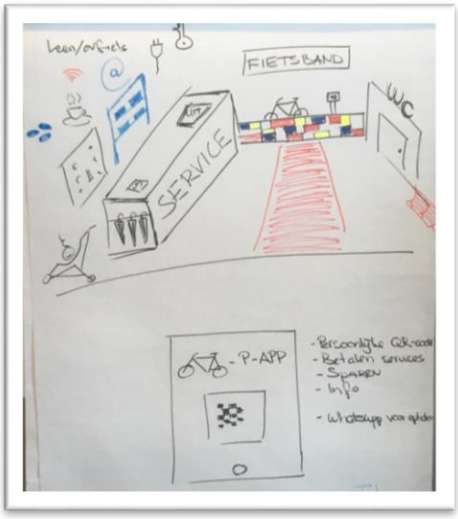

Pitch 3:

Marieke, Elbrich, Marian en Loek presenteerden een oplossing gebaseerd op een puntenspaarsysteem. Met dit puntenspaarsysteem kunnen mensen sparen voor kortingen om mensen te stimuleren hun fiets in de daarvoor bestemde stalling te parkeren.

Als je in de stallingen parkeert, spaar je punten voor korting bij bijvoorbeeld koffiezaakjes in de binnenstad. Als je in een rustige stalling parkeert verdien je dubbele punten. Zo kan de drukte beter gespreid worden over de fietsenstallingen die er al zijn.

De fietsenstallingen worden ook aantrekkelijker doordat je in de app kan zien waar je fiets staat. Dit ben je wellicht vergeten na je middag winkelen of een uitgaansavond.

Dit plan kan worden uitgerold in de huidige fietsenstallingen en met de huidige app. Door te sparen voor korting bij winkels in de binnenstad kan dit ook kostenneutraal worden gemaakt. Het plan richt zich vooral op fietsers die wat langer hun fiets stallen. De fietsers die de stallingen al gebruiken kunnen bewogen worden naar de rustigere stallingen te gaan. De mensen die nog geen gebruik maakten van de stallingen zullen door de kortingen geneigd zijn voor de stallingen te kiezen.

Pitch 4:

John, Lillian, Lieke, Eva en Erik concludeerden uit hun ervaring in de ochtend dat de stallingen in de binnenstad bekender en aantrekkelijker gemaakt moeten worden.

Mensen moeten een positieve associatie krijgen met de fietsenstallingen. Dit moet de gemeente gaan doen door de stallingen te laten samenwerken met activiteiten zoals de Culturele Zondag. Er zullen activiteiten zijn in de fietsenstalling zoals een silent disco, muziekvoorstellingen en kinderprogramma’s. Daarnaast maken graffiti en kunst de fietsenstalling een aantrekkelijke plek om te vertoeven.

Daarnaast gaat de gemeente de fietsenstallingen een gezicht geven. De stallingsmedewerker kan bijvoorbeeld rondleidingen geven en de stalling een gezicht geven op social media. Het persoonlijker maken van de stallingen zal worden versterkt door aan de buitenkant van de stalling aantrekkelijke foto’s te plaatsen, zodat men ziet dat het een goede plek is om je fiets te parkeren. Zo wordt de binnenkant naar buiten gehaald.

Echter zullen we moeten accepteren dat er altijd fietsen fout geparkeerd zullen staan. Maar dat is niet erg, want Utrecht is een echte fietsstad. Dit kan wel beter georganiseerd worden door bijvoorbeeld fietsvakken. Deze vakken kunnen in de openbare ruimte worden ingebouwd op een manier dat ze er niet storend, maar juist aantrekkelijk uitzien.

Pitch 5: De fiets mag er zijn, binnen de lijn.

Volgens Marlies, Carlo, Anna en Fleur zijn er drie redenen waarom mensen hun fiets niet in de stalling zetten. Die redenen zijn dat mensen niet weten dat het gratis is, omdat ze niet weten wat de openingstijden zijn en omdat ze niet weten waar de stallingen zich bevinden. De meeste winst is dus te halen in de informatievoorziening.

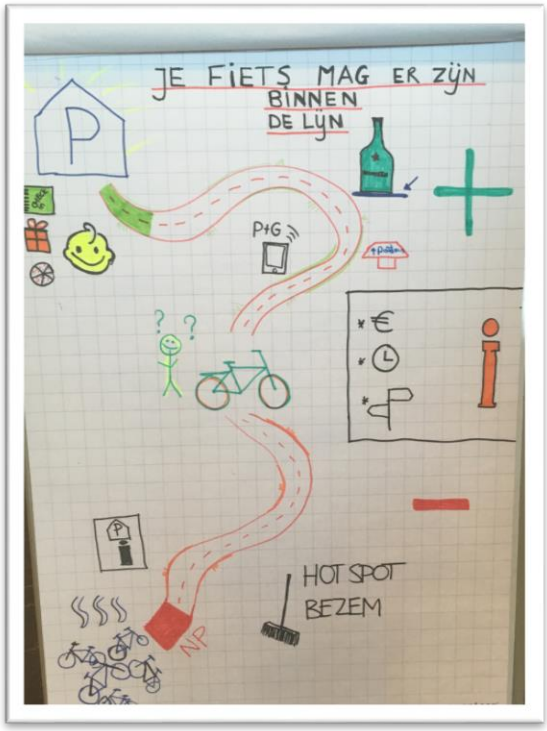

Deze groep heeft een idee bedacht om mensen de weg naar de fietsenstallingen te wijzen met een positieve (groene) route, en een ontmoedigende route (rood).

Om ervoor te zorgen dat de fietser de goede weg naar de fietsenstalling vindt, gaat de gemeente gerichte campagnes uitvoeren. De mensen op terrassen zijn goed te motiveren via bierviltjes, waarop staat dat ze meer terras zouden hebben als er geen fout geparkeerde fietsen zouden staan. De weg naar de fietsenstallingen zal makkelijk gevonden worden met een plug-in applicatie in Google Maps, zodat je meteen weet waar je kunt parkeren als je naar de binnenstad navigeert.

De vernieuwde fietsenstallingen zijn uitnodigend doordat er zelfstandig kan worden ingecheckt, zoals bij de NS. Zo blijft er meer tijd voor stallingsmedewerkers om bijvoorbeeld pakketjes en bezorgmaaltijden aan te nemen voor de forens die elke avond langskomt. En voor de werkende ouders is het natuurlijk enorm handig om ook je kinderen voor een uurtje kwijt te kunnen bij de zogenaamde “kinderstalling”.

Daarnaast moet er ook een mogelijkheid zijn om snel even je fiets kwijt te kunnen op drukke plekken in de binnenstad. Bij deze "hotspots" gaat de gemeente heel duidelijk in het straatbeeld aangeven waar fietsen geparkeerd mogen worden. Deze hotspots worden op zo'n manier in het straatbeeld verwerkt dat de mobiliteit van anderen niet wordt ingeperkt. Dit zal niet (alleen) met borden, maar ook met de inrichting van het straatbeeld gecommuniceerd worden. Foutparkeren rondom deze plekken zal streng worden gehandhaafd.

Kortom: de fiets mag er zijn, binnen de lijn.

Conclusie

Het was een ontzettend leuke en leerzame dag voor Denkkracht Utrecht. We zijn blij dat we Utrecht weer een beetje beter kennen en dat de deelnemers hebben mogen bijdragen aan de leefbaarheid van de binnenstad. Door de presentaties van Wout en Niek hebben we een goed beeld gekregen van wat de Gemeente Utrecht doet. Aan de hand van oude foto's hebben we kunnen zien dat er al veel succes is behaald. Deels door beter handhaven, deels door het aanbieden van alternatieven. Maar zoals Wout zelf ook aangaf, wordt er nog onvoldoende gebruik gemaakt van de fietsenstallingen. Alle groepen stelden vast dat dit komt door een combinatie van slechte herkenbaarheid van de stallingen, de onbekendheid van het publiek met de stallingen en het weinige enthousiasme over de 'donkere stallingen', die zich vaak in kelders bevinden.

Er waren veel suggesties om de fietsenstallingen beter zichtbaar te maken door een beter herkenbare huisstijl te creëren, met foto's aan de buitenkant te laten zien dat er een fietsenstalling is (en dat die eigenlijk helemaal niet zo donker zijn) en de fietsers met pijlen op de fietspaden naar de stallingen te leiden.

De bekendheid van het publiek met de stallingen kan worden vergroot door samen te werken met culturele evenementen zoals de Culturele Zondag.

Om de fietser de weg naar de stallingen beter te laten vinden waren er suggesties om apps te gebruiken, zoals een plug-in in Google Maps. Een andere oplossing is het toevoegen van een puntenspaarsysteem toe in de app die de gemeente al heeft.

Ook waren er veel interessante ideeën om een bezoek aan de fietsenstalling tot een unieke beleving te maken, door bijvoorbeeld een fietsparkeerautomaat. Gecombineerd met meer praktische oplossingen zoals een combinatie met een postkantoor, een "kinderstalling" voor de shoppende ouder of een kunstexhibitie in de stallingen.

Ook kwamen veel groepjes uit bij de conclusie dat je fiets in een inpandige stalling zetten nou eenmaal veel tijd kost. Daarom moet er altijd plek blijven voor het kortstondig parkeren van je fiets voor een kleine boodschap. Dit kan gepaard gaan met strengere handhaving, zodra er genoeg parkeerplekken zijn. Immers, alle groepen concludeerden dat de fiets nou eenmaal in het straatbeeld van Utrecht hoort.

Als Denkkracht Utrecht zijn we blij met de positieve feedback van de Gemeente Utrecht en de enthousiaste manier waarop de pitches in ontvangst zijn genomen. We hopen dat jullie snel met onze ideeën aan de slag kunnen gaan en dat we bijgedragen hebben aan de ambitie om Utrecht de beste fietsstad van de wereld te maken. En dat we Utrecht, met de 430.000ste bewoner in het vooruitzicht, toekomstbestendiger hebben kunnen maken. We willen jullie tot slot nogmaals hartelijk bedanken voor de fijne samenwerking!

Vervolg van de DKC

Mocht u meer willen weten over de gepresenteerde ideeën of het programma van de dag, neem dan contact op met Denkkracht Utrecht (contact@denkkrachtutrecht.nl).

Benieuwd naar de mogelijkheden voor uw organisatie? Neem contact op met stichting Denkkracht Utrecht via contact@denkkrachtutrecht.nl of kijk op www.denkkrachtutrecht.nl.